

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

Természet- ismereti séta a Margit-szigeten

Park, arborétum, kultúrtáj

*„Ez ismét szép napja volt életemnek, nagyon szép.
A természettel mulattam, az én legkedvesebb barátommal,
kinek semmi titka nincs előttem.”*

/ Petőfi Sándor /

Bevezető

A közel kétmillió városlakóból kevesen tudják, hogy a főváros 525 négyzetkilométere nem csak urbánus gondokat és értékeket, de természeti problémákat és kincseket is rejt. És itt nem csak Budapest világviszonylatban is egyedülálló hévizes barlangjaira gondolunk, hanem kies kertekre, pihentető parkokra, sziklás sasbércekre, madárdalok erdőkre, virágos lápokra, zsongó mocsarakra. Olyan helyekre, ahol a felfedezés kalandja vár, ahol rácsodálkozhatunk a természet (és néha benne az ember) mélyről fakadó harmóniájára.

A természetismereti füzet-sorozat elkészítésének egyik fő célja az volt, hogy kedvet hozzunk azoknak, akik magukban, családjukkal, vagy tanítványaikkal elindulnak a főváros természeti szépségeit felfedezni. Szeretnénk, ha ezek a tiszteletre és szeretetre méltó személyek mind többen lennének.

*Mert a természetnek
is szüksége van barátokra!*

A másik indok szerint úgy sejtjük, hogy sokan azért nem indulnak el, mert nem tudják, hogy van felfedezni való, hogy az „idegen” vidék szerintük nem érdekes, sőt ismeretlenül még barátságtalan is. Az elindulásban, az arra való felkészülésben segíthet e kiadvány. Természetesen nem titkolt az a célunk sem, hogy közben mozgásra, természetszeretetre, a turista értékek tiszteletére is formáljuk túránk résztvevőit.

A főváros egyik legszebb, védett parkját mutatjuk be, a Duna által körülölelt Margit-szigetet, melyen számos ritka, értékes és egyúttal szemem gyönyörködtető növény él. A szigeten emellett védett műemlékek, valamint a szabadidő eltöltését szolgáló sportpályák, strandok is találhatóak.

*„A keskeny parkban, hol jobbra is, balra is
láthatja felcsillanni olykor a Dunát,
a múlandóság folyamát, a szinte már
túláságosan szép virágágyak között,
az alsó és a felső vendéglők között,
itt szoktunk gyermekek lenni,
és itt szoktunk megöregedni.”*

/ Szerb Antal: Budapesti kalauz marslakók számára /

Terület bemutatása

Földrajzi helyzet, megközelítés

A Nyugati pályaudvar és az Árpád híd pesti hídfője között, a Szigeten át közlekedik a 26-os busz, útvonala visszafelé érinti a Margit-híd budai hídfőjét is. A 4-es és a 6-os villamosok Margit-hídon lévő Margitsziget megállójától dél felől, gyalog lehet megközelíteni a szigetet. A hídon kijelölt kerékpárút visz a Szigetre. Az Árpád hídon áthaladó 34-es és 106-os buszjárat megáll a Sziget északi bejárájánál. Több hajójárat is érinti a Szigetet.

Általános leírás

A Margit-sziget a Duna egyik szigete Budapest területén. Közigazgatásilag Budapest XIII. kerületéhez tartozik, és Margitsziget néven Budapest egyik városrészét alkotja.

*A Margit-sziget
látképe*

Néhány szállodát, vendéglátó egységet és sportlétesítményt leszámítva épület nem található a területén, voltaképpen a fővárosiak óriási angol-parkja, középkori szakrális építészeti emlékekkel, szoborsétányokkal, kisebb tavakkal. A gépjárműforgalom – autóbuszok és taxik kivételével – tilos, várakozásra az Árpád hídról megközelíthető parkoló szolgál. A kerékpárforgalom jelentős. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a sziget lakónépessége 1 fő volt.

A sziget kb. 2800 méter hosszú, legszélesebb pontján (a középrészen) kb. 500 méter széles, területe mintegy 96,5 hektár.

A Margit-sziget történeti, irodalmi és kertészeti szempontból is jelentős értékeket őriz, története egybeforrt Budapestével. Az Árpád-korban királyi birtok, vadaskert volt. A legidősebb romokban fennmaradt és rekonstruált épülete a XII. században épült Szent Mihály premontrei prépostság temploma.

A Margit-sziget alapjaiban természetes képződmény, amit a Duna zátonyképző erői hoztak létre. Felszínét azonban emberi tevékenység formálta és formálja mind a mai napig. Ennek köszönhetően lett hazánk egyik leglátogatottabb, és legkedveltebb szabadidő (rekreáció) központja.

A túraterület részletes bemutatása

A Margitsziget ma a XIII. kerülethez tartozik, eredeti terjedelme 58 hektár volt, mai kiterjedése szűken 1 km². Földtörténeti-földrajzi szempontból Budapest legfiatalabb felszíni képződményei közé tartozik. A Dunakanyart elhagyva, alföldi szakaszra kilépő Duna a földtörténeti jelenkor elején számos zátonyt épített. A Margit-sziget alapját adó hordalékkúpja természetes állapotban nyugat felé alacsonyabb, kelet felé magasabb volt. Mai formáját a XIX. század közepén, a Duna szabályozásakor nyerte.

*Magnólia a Japán kertben
(Magnolia grandiflora)*

Eredetileg tszf. 102,5 méter magasságú felszínforma volt, de az árvizek miatt ezt feltöltéssel 104,85 méterre emelték. Kezdetben 3 vagy 4 szigetből állt, az alsó volt a Festő-sziget (a mai Margitszigeti Atlétikai Centrum területén), a felső a Fürdő-sziget. A szigetet felépítő folyami hordalék vastagsága átlagosan 10 méter, alul kavi-

csos, felül nagyobb részben inkább homokos-iszapos dunai hordalék, melynek jelentősége jó víztároló képessége. A felső folyami hordalék alatt vastag agyagréteg alatta agyagos mészkő található. Mindez akkor

vált nyilvánvalóvá, amikor a Sziget északi részén, természetes úton, szabadon feltörő meleg források (Fürdő-sziget!) hasznosítására Zsigmond Vilmos 1866-ban fúrásokat végzett. Ezek alapján tudjuk pontosan, hogy a mintegy öt méter vastag homok és iszap réteget hasonló vastagságú kavics követi, majd kb. százméternyi vastagságban következik a kékes kiscelli agyag. Ez alatt kb. 120 méter mélyről, agyagos mészkő rétegekből tört fel a gyógyító hatású termálvíz.

A Margit-sziget korábbi elnevezései a különböző történelmi korszakokban igencsak beszédesek: Szent András szigete, Nyulak szigete, vagy az esetleges feltételezhető elírás előtt a középkorban Leprások-szigete (Insula leprorum), Boldogasszony szigete, Lány-sziget (törökül: Kvszadaszi), Urak-szigete, Budai sziget, majd Palatinus-sziget (Nádor sziget). A többféle elnevezés is arra utal, hogy a Sziget története szerteágazó, eseményekben gazdag időszakokat ölel fel.

Dokumentált történelme a római uralomig nyúlik vissza (feliratos kövek, pénzék).

Az első magyar nyelvű említés szerint Imre király (1196-1204) itt tartotta udvarát. Ez időben már létezett a premontrei kolostor, közelében Szent Pál falva nevű falucskával. Az esztergomi érseknek vára volt a szigeten az Óbuda felőli oldalon, az északi szigetcsúcson, míg a pesti parton épült IV. Béla király által ide telepített Szent János Vitézek (johanniták) nagy kiterjedésű erődítményszerű négy sarkotornyos vára a déli szigetcsúcs közelében (a Casino helyén). A Ferences minorita rend 1270-ben jelent meg a sziget nyugati oldalán, templomukban és kolostorukban a török időkig tevékenykedtek itt. A Domonkos-kolostor alapítása szorosan kapcsolódik a mai

A Domonkos-kolostor romjai

névadóhoz, Árpád-házi Szent Margithoz. A 10 éves Margit 1252-ben költözött át 17 társával a számára alapított nyulak-szigeti kolostorba, és haláláig (1271) szolgált, gyógyított a falak között. A XV. században a boldogok közé számították és 1943-ban szentté avatták. A domonkos rendi apácák 1540-ben elhagyták a szigetet és magukkal vitték Boldog Margit földi maradványait. A Sziget a XVI. századra elnéptelenedett, a szerzetesek Buda török kézre jutásakor elmenekültek.

Címer a centenáriumi emlékművön

Az országgyűlés a Szigetet 1790-ben Sándor Lipót nádor főhercegnek adományozta, aki megkezdte a másfél évszázad alatt elvadult sziget rendbe hozatalát. 1795-től öccse, József nádor követte fél évszázadon keresztül a palatinusi (nádori) méltóságban. (Palatinus-sziget!) A magas műveltségű és kertkedveléséről is ismert főúr a szigetet nagyszabású terveivel jelentősen átalakította Tost Károly főkertész segítségével, aki a schönbrunni kertészdinasztiából származott. József nádor felesége, Alexandra Pavlovna nagyhercegnő számára a szigeten rendezett be nyaralót. 1814-ben a Napóleon elleni szövetség vezetői, I. Sándor cár (a nádor sógora), III. Frigyes Vilmos, I. Ferenc osztrák császár és magyar király itt találkoztak.

Az 1848-49-ben a szabadságharc alatt a nádori méltóság megszűnt, a szigetet azt követően József nádor leszármazottai birtokolták és csaknem két évtizedig elhanyagolt állapotban volt. Új korszaka 1866-ban kezdődött, amikor akkori tulajdonosa József Károly Lajos főherceg világszínvonalú fürdő kialakítását tervezte, és megbízta Zsigmondy Vilmos geológust, hogy végezzen fúrásokat a Sziget északnyugati partjánál. Három évvel később, 1869 pünkösdjén fényes ünnepség keretében nyitották meg az Ybl Miklós tervezte neoreneszánsz stílusban megépített Margit fürdőt (helyén ma a Thermál szálló áll) és Ivócsarnokot. A főherceg ismert növényhonosítóként fenyőritkaságokat ültetett a szigetre, megépítette a szigeti lóvasutat, megvette Buda városától a Festő-szigetet és a Margit-szigethez csatolta. Az ő fiától vette meg a szigetet a magyar állam az 1908. évi törvény alapján.

A Margit-sziget egészen 1901-ig csak hajón vagy csónakkal volt megközelíthető. A Margit-hidat 1876-ban megnyitották ugyan, de a szigetre vezető szárnyhíd csak 1901-ben készült el. A sziget északi csúcsán a

II. világháború alatt elkészült az Árpád-híd, ezt 1950-ben kötötték össze a szigettel, amin számos értékes növény- és állatfaj talál menedéket. A pihenő, sétáló emberek gyakran láthatnak itt feketerigót, harkályféleket (pl. közép- és nagy fakopáncs), parlagi galambot, széncinegét és csusz-

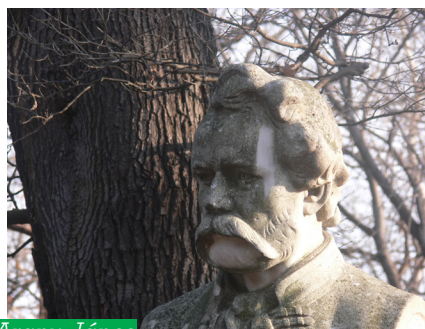

Csonttollú
(*Bombycilla garrulus*)

kát. Sok énekesmadár választja fészkelőhelynek a nyugodt, sűrű aljnövényzetű részeket. Ilyen pl. a vörösbegy, a barátkák és a füléműlék. Az egyébként nagyon óvatos vetési- és dőlányos varjú, valamint a szarka közelre is bevárja az embert. Telente ritka, de rendszeres vendég a Dunáról táplálkozni ide járó danka- és ezüst sirály,

a rajokban kószáló csonttollú, és a fenyőcsoportok között bujkáló sárga- vagy tüzes fejű királyka, mely kontinensünk legkisebb madara. Az énekes madarakon kívül megtalálható ragadozó madár az ijesztően furcsa hangú macskabagoly, de a ritka kabasólyom is fészkel már a területen. Rágcsálók közül a mókusok, rovar-evők közül az éjszakai életmódot folytató sün fordul elő a szigeten.

A Sziget(ek) eredeti természetes növényzetéből mára már csak hírmondók maradtak. A leghíresebbek Arany János tölgyei. Azaz... Ezek a fák csak 140-150 évesek, így a nagy költő itt tartózkodásakor igencsak ifjancok lehettek. De az igaz, hogy Arany nyarakat töltött el a Sziget árnyas fái alatt. A hazai fajokat több fa és cserje képviseli, például: akác, berkenye, csertölgy, szelídgesztenye, hárs, ostorménfa, tiszafa, luc fenyő,

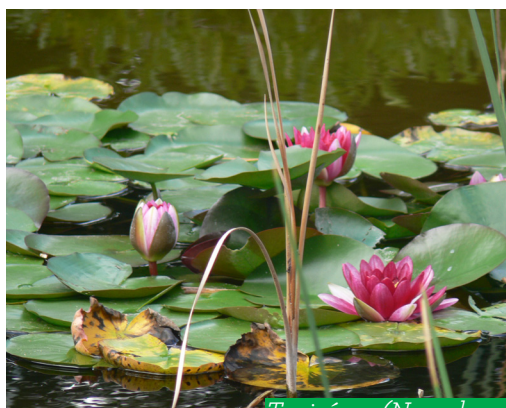

Arany János
szobra

fekete fenyő, erdei fenyő, szürkenyár, fehérnyár, jegenyenyár, nyír, fekete dió, kocsányos- és kocsánytalan tölgy, gyertyán, juhar (mezei, korai), szil, kőris, fűz, valamint fagyal, som, galagonya és kecskerágó.

A ritka, egzotikus növények közül érdemes megemlíteni az elegáns páfrányfenyőt, a szintén kínai mamutfenyőt, a virginiai mocsári ciprust, narancseper fát, de szép egyedek vannak hatalmas méretű platánokból és terebélyes bokrétafákból (vadgesztenye) is.

A hatalmas, mintegy 1km² területű angolkparkot kb. 8500 faegyed díszíti, a cserjék száma ennek többszöröse. Így a Margitsziget ma a főváros egyik legnagyobb közparkja, egyben Európa egyik legszebb dendrológiai (növénynevelési) parkja.

Tavirózsa (*Nymphaea*)

A Japánkert a Thermál Szálló szomszédságában, annak kifolyó vizén, télen is melegvizű élőhely, mesterséges életközösséget éltet. Az itt telelő tőkésrécén (vadkacsa) kívül gyakran láthatunk a vízben, a lakás terráriumát kinőtt ékszerteknőt, és a szobai akváriumokban túlszaporodott, így fölöslegessé vált díszhalakat (platti, guppi, aranyhal, koi...) is.

A Margitsziget szépségeit több útvonalon is fel lehet fedezni. Mi most a legfontosabb látnivalókat felfűző sétát javasolunk, délről, a Margit-híd felől indulva.

A főváros 1873. évi egyesítésének évfordulójára állított Centenárium emlékmű mellett elszálva, a vizét zeneszó mellett 25 méterre is fellövő szökőkút szomszédságában csodálatos platánok ejthetnek ámulatba.

Utunk során az első, történelmi időkre emlékeztető rom-együttes az egykori Minorita Ferences templom megmaradt falainak maradványa. József nádor felesége számára építtetett klasszicista nyaralója a ferencesek egykori templomának északi falához támaszkodott és pompázott egykoron,

Platánfa
(*Platanaceae*)

a XIX. század első felében. Javítgatva a második világháború végéig fennállt, de azt követően az épületet már nem állították helyre.

A fő sétánytól jobbra, félúton a Sportuszoda és a Palatinus között négy fekete fenyő magasodik, a többi 1945-ben kivágták, hogy felhasználják őket a Margit-hidat átmenetileg pótló Manci-híd építéséhez. Tőlük Pest felé fordulva, a „piros pados” úttól délre erősen megdőlt narancseperfa, ha megrokkanna is, de a szigeti fák zömétől eltérően túlélte az 1838-as árvizet.

A Palatinus bejáratával szemközi fenséges platán „Hét vezér” néven ismert. Háborús robbanás pusztította, de a gyökerekből új törzsek nőttek.

A Szabadtéri színpad (1938) délnyugati sarkánál öreg tölgyek magasodnak. Alattuk kopjafa hirdeti, hogy Arany János kedves fái voltak (a költő mellszobra is itt van, egyike a sziget több tucatnyi művészetet megőrkítő emlékének).

Narancseperfa
(*Maclura pomifera*)

Víztorony

A Sziget történetét bemutató kiállításnak otthont adó Víztorornak (1911) ma már nincs szerepe a város vízellátásában, viszont 152 lépcső megmászásáért cserébe pompás körkilátást nyújt. A Víztoronytól keletre a Művész sétány mellett Európa egyik legszebb platánja látható. Az óriás platán 171 éves, 1838-tól díszlik a helyén átélve, megélve történelmi eseményeket, változásokat. Kis híján 40 méter magas, törzsének kerülete hat és fél méter.

A sziget északi negyedében, a Japánkertben három jókora lombhullató kínai mamutfenyő, meg két

soktörzsű kaukázusi szárnyasdiófa látható. A Halastó aprócska patakjának partján nő a virginiai mocsárciprus - e faj érdekessége, hogy lélegeztető gyökerei arasznnyi manóként emelkednek a talaj fölé. Érdemes itt elidőzni a vizek mellett és a sziklakertben.

A mesterséges vízesésnél a mesterséges fűrés vízéből természetes módon természetes mésztufa képződik!

A Sziget északi végén egy hajdani marosvásárhelyi zenélő kút másolata szórakoztat zenéjével negyedóránként.

Visszafordulva az északi szigetcsúcstól elhaladunk a modern Danubius Thermal Hotel (az egykori Margit fürdő helyén) és a patinás Ybl Miklós által tervezett neoreneszánsz Danubius Grand Hotel előtt és máris a rekonstruált premontrei kápolna állít meg középkori szépségével a Művész sétányon haladva.

Platánóriás
(*Platanus acerifolia*)

A szabálytalan vezetésű Művész sétány jeles nagyjaink szobraival emlékeztet költők, írók, építészek, szobrászok, színészek el nem feledhető érdemeire, nagyszerű alkotásaira. Többek között fellelhető Ady, Balassi, Csokonai, Vörösmarty, Jókai, Petőfi, József Attila, Móricz, Mikszáth, valamint Derkovits, Munkácsy, Szőnyi, Ybl, illetve Liszt, Erkel, Bartók és a színésznő Déryné szobra is.

Tovább délnek haladva a Domonkos rendi apácák kolostora, temploma, kertjei rekonstruált maradványait lehet megtekinteni kiterjedt együttesben. Az egykori Boldogasszony-templom középső részén Szent Margit síremléke (nem a hamvait tartalmazó sír!) található tardosi vörös mészkőből („piszkei márványból”).

Tovább haladva mintegy száz méter után a Rózsakert kezdődik pergolákkal, kis medencékkel és szépséges rózsákkal. Folytatásában táruul szemünk elé a Margit-sziget talán legszebb és leglátványosabb ellipszis alakban kialakított hatalmas virágoskertje, melynek ágyásaiban minden évszakban tarka virágsszőnyeg pompázik. Érdemes leülni a padokra és gyönyörködni az ember alkotta természeti csodában.

A Vadaskert egy kis állatkert, ahol nemcsak a gyerekek számára található érdekesség. A récék, tyúkok, pávák, gólyák és egerészölyvek és réti sas mellett, láthatunk itt kecskét, dámszarvasokat, őzeket, pónilovakat is. Néha még az egykori névadó nyulakat is.

Rétisas
(*Haliaeetus albicilla*)

A Sziget további fontosabb középületeit felsorolásszerűen említjük: MAC Sporttelep, Palatinus Strandfürdő, Hajós Alfréd Nemzeti Sportuszoda, Víztorony, Szabadtéri Nagyszínpad.

Csörgőréce
(*Anas crecca*)

A hatalmas közpark nemcsak a merengő sétálóknak az otthona, de sokan kocogni, futni, nordic walkingozni, kerékpározni, labdázni, sárkányt röptíteni, jógázni, meditálni, madarászni, fotózni, kutyát sétáltatni, vagy úszni, evezni járnak ide. A főváros közkedvelt rekreációs, szabadidő eltöltésére alkalmas parkja.

Javasolt megfigyelési szempontok

- Nézzük meg a Duna vízállását! Honnan lehet tudni, hogy árad vagy apad? (Áradáskor zavaros a vize, uszadékot szállít és sokszor habos, tajtékos is.)
- A Japánkert legfontosabb (szinte egyetlen) építőköve az édesvízi mészkő. Figyeljük meg „in situ” (helyben) keletkezését a vízesésben! Miről ismerjük fel? Mit tudunk a keletkezéséről?
- A sziget fái közül ismerd fel azokat, amelyek Magyarországon a természetben is előfordulnak! (akác, berkenye, csertölgy, szelídgesztenye, hárs, gyertyán, ostorménfa, tiszafa, luc fenyő, fekete fenyő, erdei fenyő, szürkenyár, fehérnyár, nyír, fekete dió, kocsányos tölgy, gyertyán, juhar (mezei, korai), szil, kőris, fűz...)

- Keressük meg Arany János kedves tölgyeit a költő mellszobra körül! Kb. hány éves fákat keresünk? Lehetek-e ezek azok a híres árnyékot nyújtó fák? (A Szabadtéri Színpad délnyugati sarkánál, a költő mellszobra környezetében. A fák kora maximum 140-150 év lehet, tehát Arany itt tartózkodása idején alig 10-20 éves ifjancok lehettek. A tölgyek lassú növekedésű fák.)
- Határozzuk meg melyik tölgyfaj képviselői a Szigeten látható példányok! (Kocsányos tölgyek. A makktermés hosszabb kocsányon (száron) ül. Ez inkább a síkságok, az Alföld fája.)

Centenárium emlékmű

- Miért találunk kevés zuzmót a sziget fáin, kövein, romjain? (A levegő szennyezettségére igen érzékenyek a zuzmók, és bár a budai- és pesti oldalhoz képest itt jobb a levegő minősége, de még így is szennyezett a zuzmók számára.)

- A Rózsakertben egy faj igencsak eltérő rózsafajtáit találjuk! Fogalmazzuk meg a faj és a fajta közötti különbséget! Segít, ha tudjuk, hogy házi barátaink a kutyák sok fajtája is egy fajhoz tartozik. (Faj: lényeges külső és belső tulajdonságokban megegyező egyedek, melyek egymással szaporodásra képesek, és utódaik is. A kutyáknak több száz, a rózsáknak több ezer fajtája /hibridje/ létezik.)
- Mi lehet a mókusok magas számának magyarázata? (Elegendő táplálék és búvóhely, valamint a természetes ellenségek (nyuszt, héja) hiánya, amelyek kerülnek az embert.)
- Figyeljük meg a madárodúk elhelyezését! (Minimum két méter magasságban, röpnylás tájolása délnek...)
- Figyeljük meg a Japánkert vizeiben lévő halakat, teknőöket! Itt miért nem gond, ha ezek nem hazai fajok? (Mert ez egy mesterséges élőhely, ahol a betelepített példányok nem konkurálnak az őshonos fajok egyedeivel.)

- Azonosítsuk a Vadaskert lakóit a kihelyezett táblák segítségével! (Pl.: tőkésréce, páva...)
- A Vadaspark állatai közül melyek találhatók meg nálunk szabadon, a természetben is? (Változhat, de: réti sas, egerészölyv, dámvad, tőkés réce, őz...)
- A Szigeten miért félnek kevésbé az állatok az embertől? (Megszokták, megtapasztalták, hogy az ember itt nem bántja őket, sőt esetleg eteti is.)
- Miért ideális parknak a Sziget? (A talaj jó szerkezetű, jó vízellátottságú, ritkán aszályos. Döntően sík, tehát könnyű karbantartani. Jól megközelíthető. A közúti forgalom minimális. Sokféle szabadidős szolgáltatást kínál. Egy világváros szívében helyezkedik el...)
- Bizonyítsuk be, hogy miért nem természetes táj a Margit-sziget! (A Szigetet teljesen átformálta az emberi beavatkozások sokasága: a sziget kialakítása, tájépítés, parkrendezés, épületek, utak, ...)
- Keressünk természetközeli és emberalkotta tájelemeket a Szigeten! (Természetközeli az élővilág képviselői: növények, állatok, bár a hibrid növények egyben emberi nemesítés művei is. Emberalkotta, kultúrtáj elemek: az épületek, utak, műemlék épületek...)
- Miért érzik jól magukat az emberek a Szigeten? (Csend, nyugalom, gyönyörű növények, ritka és bizalmas állatok, madárdal, kényelem, jobb levegő, szép táj, szép szobrok, hangulatos épületek, regélő történelmi emlékek → harmónia...)
- Miért jó, és miért rossz a kutyák jelenléte a Szigeten? (Jó: a gazda törődik állatával, amelynek jelentős a mozgásigénye. Rossz: zavarják a madarakat és mókusokat, piszkítanak, hangoskodnak...)

Japánkert

- Miért nem hordják el mindenhol az avar? (Az avar lebomlása segíti a talaj táperejének pótlását. Sok talajlakó állat avarral táplálkozik. Sok állat az avartakaró védelmében telel át: rovarok, csigák, sün...)
- A tapasztaltak alapján, ha tudunk, adjunk „új” nevet a Szigetnek! (Margit Arborétum, Duna-park, Sport Sziget, Játsszótér a fák alatt...)
- Készüljön feladatlap, menetvázlat, saját tájfutó térkép a látottak feltüntetésével!

Mocsári ciprus
(*Taxodium distichum*)

Egy kis pedagógia

Ismeretfeldolgozási módszerek

Zátónysziget keletkezése. Folyami hordalék víztartó, és az agyag vízzáró szerepének jelentősége. Termálvíz jelenlétének magyarázata. Tájélkotó elemek felismerése: természetközeli és antropogén tájelemek elkülönítése. Tájelhatárolás szempontjai, tájpotenciál értelmezése, milyen értékeket, lehetőségeket rejt a táj.

Antropogén tájváloztatás sajátos formáinak megfigyelése a területen (virágoskert, Vadaspark, Japánkert, vízesés). Kultúrtörténeti értékek és a történelmi események kapcsolatának megismerése.

Nevelési módszerek

Jártasság szerzése növény- és állatfajok felismerésében, dísnövények meghatározásában. Jártasság szerzése összefüggések felismerésében (Duna vízszintjének változása; levegőminőség és a bioindikátorok szerepe; víztartó és vízzáró kőzetek sajátosságai, szerkezete; mésztufa képződésének oka és a termálvíz; mesterséges élőhely és az állatok betelepítése; vadon élő fajok elszaporodásának oka a Szigeten). Felvilágosítás, véleménycsere, vita és állásfoglalás természet- és környezetvédelmi kérdésekben (szemetelés, firkálás, kerékpározás, kutyasétáltatás, állattetetés, levegő szennyezettsége, minősége, „in situ” helyben bemutatás).

Hasznos lehet

Javasolt időszak: Minden évszakban tanulságos a terület bejárása. A többi túrához képest télen is kellemes helyszín. Kezdő túrázóknak ideális terep.

Pozitívumok: Könnyű a megközelítése. Gyér a közúti forgalom, csak egy útvonalon zajlik. Sok a játékra alkalmas hely, és játszótér is akad. Elegendő WC és frissítópont (büfé, fagyis...) áll rendelkezésünkre. Rengeteg a látnivaló.

Negatívumok: Viszonylagosan sok a szemét, a fedélnélküliek „vacka-ira” is gyakran rábukkanhatunk. Közlekedési veszélyt csak az elkódorgó „bringóhíntósok”, ritkábban kerékpárosok jelentenek. A pórázról elengedett kutyák inkább kisebb ijedséget, mint veszélyt okozhatnak.

Platán matuzsálem

- Tipp:*
1. Az oda vagy visszaúton közlekedjünk menetrendszerinti hajó járattal.
 2. Feltétlenül szakítsunk időt játékra.
 3. Télen etessünk madarakat!
 4. Figyeljünk, a Zenélő-kút negyedóránként ad hangulatos műsort.

Berkenye
(Sorbus)

Felhasznált szakirodalom:

Dr. Priszter Szaniszló (szerk.): Margitsziget, TKM Kiskönyvtár, 1993. ,

Rexa Dezső: Margitsziget, Officina, 1940.,

Gál Éva: Margitsziget, Városháza, 2005.

http://nol.hu/utazas/20090817-kulonleges_negyzetkilometer

<http://budapestcity.org/03-muemlekek/13/Margitsziget/index-hu.htm>

<http://hu.wikipedia.org/>

<http://www.mek.oszk.hu/00500/00596/html/msziget/index.html>

<http://korlat.bmknet.hu/vakbarat/margitsziget/margitsziget.html>

<http://www.viztorony.hu/h/budapest/02.html>

<http://margitsziget.lap.hu>

Budapest vezetése által védetté nyilvánított természeti területek

- II. kerület** - Apáthy-szikla (20/14/TT/77) - 5,745 ha
Balogh Ádám utcai triász és eocén képződmények (20/7/TT/75) - 3,5171 ha
Fazekas-hegyi kőfejtő (20/25/TT/82) - 1,8125 ha
Ferenc-hegy (20/50/TT/99) - 6,5697 ha
Gazda utca 45. szám alatti hársfa (20/21/TT/80)
Mihályfi Ernő kertje (Bogár utca 25.) (20/4/TT/73) - 0,3627 ha
Pusztaszeri úti védett földtani alapszelvények (20/26/TT/82)
- III. kerület, Óbuda-Békásmegyér** - Róka-hegyi bánya (20/16/TT/77) - 9,0848 ha
- IV. kerület, Újpest** - Palotai-sziget (20/51/TT/99) - 31 ha
Újpesti homoktövis (20/5/TT/74) - 23,9366 ha
- XI. kerület, Újbuda** - Budai Arborétum (20/6/TT/75) - 8,9452 ha
Kőérberki szikes rét (20/23/TT/82) - 21,1345 ha
Rupp-hegy (20/10/TT/77) - 7,6585 ha
- XII. kerület, Hegyvidék** - Denevér úti védett gyepfolt (20/40/TT/94) - 0,8686 ha
Kis-Sváb-hegy (Martinovics-hegy) (20/32/TT/91) - 6,6898 ha
Ördög-órom (20/27/TT/82) - 9,4368 ha
- XIV. kerület, Zugló** - Fővárosi Állat- és Növénykert (20/30/TT/86) - 10,7625 ha
- XV. kerület, Rákospalota-Pestújhely** - Turjános (20/52/TT/99) - 18 ha
- XVI. kerület, Mátyásföld** - Naplás-tó és környéke (20/48/TT/97) - 149,7194 ha
- XVII. kerület, Rákosmente** - Merzse-mocsár (20/8/TT/77) - 39,3424 ha
Péceli úti kert (20/53/TT/99) - 0,3478 ha
- XXI. kerület, Csepel** - Kis-Duna liget (20/45/TT/96) - 11,0736 ha
Tamariska-domb (20/34/TT/94) - 5,9575 ha
- XXII. kerület, Budafok-Tétény** - Kis-Háros-sziget (20/54/TT/99) - 4,5 ha
Tétényi-fennsík (20/55/TT/99) - 111,3792 ha

Impresszum

Kiadja:

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**

Föld Barátai Magyarország

Felelős kiadó: dr. Farkas István
Cím: 1091 Budapest, Üllői út 91/b
Tel: +361 2167297
Fax: +361 2167295
www.mtvvsz.hu

Szakmai partner:

Budapesti Természetbarát Sportszövetség

Szerző: Németh Imre

Fotók: Németh Imre

Adományvonal:

**Adhat vonal
13600-69**

A **13600**-as szám tárcsázása után üsse be az **69**-es kódot.
Most minden hívás **250Ft**-tal támogatja a Magyar Természetvédők Szövetségét.
Az Adhat Vonal az Invitel, a T-Home és T-Mobile, valamint
a Telenor és Vodafone hálózatából hívható.
A hívásokból befolyó összeget természetvédelmi szakmai programunkra fordítjuk.

Köszönjük!

A projektet a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi Alapja támogatta.

A kiadvány újrapapírra készült.